12/04/2024

Ο Μητροπολίτης Φλωρίνης για τους Δ’ Χαιρετισμούς

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας

Κείμενο με τίτλο “Δ’ Χαιρετισμοί: «Χάριν δοῦναι θελήσας ὀφλημάτων ἀρχαίων, ὁ πάντων χρεολύτης ἀνθρώπων· ἐπεδήμησε δι’ Ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς ἀποδήμους τῆς αὐτοῦ χάριτος»” εξέδωσε ο Μητροπολίτης Φλωρίνης, Πρεσπών και Εορδαίας κ. Ειρηναίος.

“Με όσα αναφέρει ο Μέγας Αθανάσιος στο έργο του αλλά κυρίως ο οίκος της Δ΄ Στάσης των Χαιρετισμών κατανοούμε γιατί η Εκκλησία τιμά τόσο πολύ την Παναγία και τη προσφωνεί με τόσα σπάνια και μοναδικά επίθετα, επειδή αυτή η γυναίκα λόγω της καθαρότητας και της αγιοσύνης της γέννησε το Θεό ως άνθρωπο. Αν η Παναγία η οποία είναι το πλήρωμα του χρόνου ζούσε σε προγενέστερη ή μεταγενέστερη εποχή εκείνη την εποχή θα γεννιόταν ο Χριστός. Άρα χωρίς Παναγία δεν υπάρχει σωτηρία, γι’ αυτό την τιμούμε, την υμνούμε και τη δοξάζουμε μέσα στην Εκκλησία για τί είναι ο άνθρωπος που άνοιξε το δρόμο για

τη Βασιλεία των ουρανών”, αναφέρει μεταξύ άλλων ο Σεβασμιώτατος.

Παρακάτω ολόκληρο το κείμενο του Μητροπολίτη Φλωρίνης:

Με ποιητικό λυρισμό ο υμνογράφος του Ακαθίστου Ύμνου υμνεί την προσωπικότητα και τις αρετές της Παναγίας και ιδιαίτερα αναφέρεται στο σπουδαίο και μοναδικό ρόλο που διαδραμάτισε για τη σωτηρία του κόσμου. Εμπνέεται ο υμνωδός από την επιστολή του Αποστόλου Παύλου προς Κολοσσαείς, όπου γράφει: «χαρισάμενος (ὁ Θεὸς) ἡμῖν πάντα τὰ παραπτώματα, ἐξαλείψας τὸ καθ’ ἡμῶν χειρόγραφον τοῖς δόγμασιν ὅ ἦν ὑπεναντίον ἡμῖν, καὶ αὐτὸ ἦρκεν ἐκ μέσου, προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ» (Κολ. 2,14).

Χαρακτηριστικό γνώρισμα της ορθόδοξης πίστης μας είναι η χάρη του Θεού. Ο Χριστιανός έχει διδαχθεί και βιώνει το έλεος του Θεού αλλά και ελπίζει και αναζητά συνεχώς τη θεία χάρη, επειδή ο Θεός «ἀγάπη ἐστὶ» (Ιω. 12,47).

Ο Απόστολος Παύλος ενθαρρύνει τον άνθρωπο λέγοντας πως « προσερχόμεθα μετὰ παρρησίας τῷ θρόνῳ τῆς χάριτος, ἵνα λάβωμεν ἔλεον καὶ χάριν εὕρωμεν εἰς εὔκαιρον βοήθειαν» (Εβρ. 4,16).
Κάθε φορά που αμαρτάνουμε απομακρυνόμαστε από το Θεό και νιώθουμε ενοχή. Αυτό ενώπιον του Θεού είναι παράβαση και παρακοή και συνεπάγεται και «ἔνδικον μισθαποδοσίαν» (Εβρ. 2.2).
Υπάρχει όμως η προσφορά της χάριτος. Όταν ο άνθρωπος καταφύγει με πίστη και συναίσθηση της αμαρτωλότητάς του στον Χριστό τότε θα λάβει «ἔλεος , χάριν» καὶ «εὔκαιρον βοήθειαν». Ο Σταυρός και η Ανάσταση του Χριστού χάρισε στον κόσμο και πλημμύρισε τους ανθρώπους με χάρη και έλεος. Η θυσία του Χριστού έφερε άμεσα αποτέλεσμα σωτηρίας. Το μοναδικό κριτήριο ήταν η αγάπη του Θεού, αφού έσωσε τους ανθρώπους, τους «ἀποδήμους τῆς Αὐτοῦ χάριτος» αυτούς που απομακρύνθηκαν από το Θεό δια της αμαρτίας.

Η αγάπη Του είναι τόσο μεγάλη που δεν αρκείται στο να περιμένει να επιστρέψει ο άνθρωπος στο Θεό αλλά ο Ίδιος έρχεται «ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός» (Λουκ. 19,10). Γι’ αυτό το λόγο «ἐπεδήμησε δι’ Ἑαυτοῦ».
Ο Χριστός, επιπλέον, όπως γράφει ο ψαλμωδός, ήρθε για να «σχίσει τὸ χειρόγραφον προσηλώσας αὐτὸ τῷ σταυρῷ» (Κολ. 2,14).

Πρόκειται εδώ για ένα χρεωστικό γραμμάτιο που χρωστά ολόκληρη η ανθρωπότητα. Ένα γραμμάτιο που ο άνθρωπος είναι υπόλογος προς το Θεό «ὀφλημάτων ἀρχαίων». Αυτήν την οφειλή ήρθε ο Χριστός να την εξαφανίσει με τη σταύρωσή Του. Το χειρόγραφο υπογράφηκε στην εποχή της Παλαιάς Διαθήκης. Εκεί ο Θεός υπέγραψε διαθήκη-συμφωνία με το λαό του Ισραήλ ότι, όσο

παραμένουν πιστοί σ’ Εκείνον, ο Θεός θα τους προστατεύει και θα τους ευλογεί. Στην εποχή της Καινής Διαθήκης ο Θεός επιβεβαιώνει ότι ο Μεσσίας ήρθε για να θυσιαστεί και έτσι όλοι οι άνθρωποι να κληρονομήσουν τη Βασιλεία των ουρανών. Οι δύο αυτές υποσχέσεις ονομάστηκαν Διαθήκες, όπως εξηγεί ο Απόστολος Παύλος στην προς Εβραίους Επιστολή του (Εβρ. 10).
Όπως σε κάθε διαθήκη έτσι και αυτή ισχύει μετά το θάνατο εκείνου που τη συνέταξε. Ο άνθρωπος λοιπόν μετά το θάνατο του Ιησού Χριστού που είναι ο Υιός του Θεού γίνεται κληρονόμος της Βασιλείας Του. Σκίζει το χειρόγραφο και απολαμβάνει τα αγαθά της Διαθήκης.

Η υμνολογία των Δ΄ Χαιρετισμών και ο συγκεκριμένος στίχος που σχολιάζουμε μας δίνει επιπλέον τη δυνατότητα να εντρυφήσουμε στο λόγο της ενανθρωπήσεως του Χριστού. Τα στοιχεία που θα αναφέρουμε πηγάζουν από το ερμηνευτικό έργο του Μεγάλου Αθανασίου «Λόγος περί τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου καὶ τῆς διὰ σώματος πρὸς ἡμᾶς ἐπιφανείας αὐτοῦ». Σ’ αυτό λοιπόν το έργο του ο μεγάλος θεολόγος πατέρας της Εκκλησίας μας αναφέρει:

1. Ο Θεός δημιούργησε τα πάντα «ἐξ οὐκ ὄντων» δηλαδή από την ανυπαρξία. Τίποτα δεν προϋπήρχε.

2. Ομιλεί για το Θεό-δημιουργό χωρίς να διακρίνει μεταξύ πατρός και Υιού, αλλά αναδεικνύει τη δημιουργία ως έργο του ενός και Τριαδικού Θεού.

3. Ο Θεός δημιουργεί τον άνθρωπο «κατὰ τὴν Ἑαυτοῦ εἰκόνα», δηλαδή κατά την εικόνα του Λόγου. Ο Λόγος είναι η εικόνα του πατρός και οι άνθρωποι δημιουργήθηκαν κατά την εικόνα του Λόγου του πατρός. Αυτό σημαίνει ότι κατά τη δημιουργία παρέλαβε ο άνθρωπος θεϊκά στοιχεία με πρώτο χαρακτηριστικό τη λογική. Είναι αυτό που ονομάζουν αργότερα οι Πατέρες «αὐτεξούσιο». Αυτό που σήμερα ονομάζουμε προαίρεση και οδηγεί στην ομοίωση με το Θεό. Η λογική ή αυτεξούσιο ή προαίρεση δεν είναι τίποτε άλλο παρά η δυνατότητα του ανθρώπου να μείνει καλός ή να γίνει φαύλος. Ο πρώτος άνθρωπος, ο Αδάμ, έτσι δημιουργήθηκε, ελεύθερος να επιλέξει ποιο δρόμο θα ακολουθήσει. Γνωρίζουμε τι επέλεξε και συνέπεια αυτής της επιλογής ήταν η φθορά και ο θάνατος. Όταν ο Μέγας Αθανάσιος ομιλεί για τη φθορά του θανάτου δεν εννοεί ότι ο Αδάμ δημιουργήθηκε με τη φθορά του θανάτου, αλλά αντιδιαστέλλει το «ἐκ τοῦ μὴ ὄντος» δημιούργημα του Θεού, που είναι ο άνθρωπος, με τον «ὄντα Θεὸ». Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος αν απομακρυνθεί από το Θεό τότε επιστρέφει στη φύση του που είναι η φθορά, επειδή αθάνατος είναι μόνο ο Θεός, ο οποίος δεν έχει ούτε αρχή ούτε τέλος.

4. Ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο για να ομοιωθεί με αυτόν και να μείνει σε

αφθαρσία. Ο άνθρωπος όμως επέλεξε την παρακοή που τον οδήγησε στη φθορά. Η δυνατότητα όμως της επιλογής, έστω και αν ήταν αρνητική για τον άνθρωπο, ήταν αυτή που τον ξεχώριζε από όλα τα δημιουργήματα και του έδινε τη δυνατότητα να ομοιωθεί με το Θεό. Δημιουργήθηκε ελεύθερος.

5. Ο Μέγας Αθανάσιος συνδέει την κατά φύση θνητότητα του ανθρώπου από την «ἐξ οὐκ ὄντων» προέλευση και δημιουργία του. Αυτό σημαίνει ότι ο άνθρωπος είναι θνητός και μεταβαίνει από την ανυπαρξία στην ύπαρξη διακρινόμενος όμως κατ’ ουσία από το δημιουργό Θεό. Αυτός τον συντηρεί και αυτός τον κρατά στην ύπαρξη. Έτσι η φυσική φθορά του ανθρώπου θα καταλυόταν μόνο όταν ο άνθρωπος ομοιωνόταν κατά το δυνατό με το Θεό. Επομένως η αφθαρσία επιτυγχάνεται μόνο όταν υπάρχει γνώση, επικοινωνία και ένωση με το Θεό.

6. Προκειμένου ο άνθρωπος να αφθαρτοποιηθεί ο Θεός ενανθρωπίζεται. Ο Λόγος προσλαμβάνει το δικό μας φθαρτό σώμα και γίνεται άνθρωπος. Αξίζει να σημειωθεί ότι ενώ ο Μέγας Αθανάσιος αναφέρεται μόνο στο σώμα, δε θα πρέπει να θεωρηθεί άψυχος ο Χριστός ως άνθρωπος. Γι’ αυτό και χρησιμοποιεί παράλληλα με τον όρο άνθρωπος και τον όρο σώμα. Άρα ο Χριστός είναι τέλειος άνθρωπος με σώμα και ψυχή. Επομένως αυτόν τον τέλειο άνθρωπο, με ψυχή και σώμα προσέλαβε ο Λόγος, επειδή μόνο με την πληρότητα του ανθρώπινου όντος επιτυγχάνεται η σωτηρία του.
7. Ο Χριστός προσέλαβε την ανθρώπινη φύση για να δείξει επιπλέον την παντοδυναμία και τη φιλανθρωπία Του. Θα μπορούσε να σώσει τον άνθρωπο με κάποιον άλλο τρόπο ή προσλαμβάνοντας τελειότερη μορφή, ενός αγγέλου λόγου χάρη. Δεν το έκανε όμως για δύο λόγους. Για να συνδυάσει την παντοδυναμία του με τη φιλανθρωπία του. Την παντοδυναμία του τη δείχνει με το να αναδημιουργήσει το ανθρώπινο σώμα και τη φιλανθρωπία του με το να πάρει το ασθενές σώμα και να το θεραπεύσει.

8. Βασική προϋπόθεση για το Μέγα Αθανάσιο είναι η πρόσληψη του ανθρωπίνου σώματος προκειμένου να το σώσει από την κατάρα του θανάτου. Υπάρχει μια ειδοποιός διαφορά. Δεν προσλαμβάνει με τον φυσιολογικό τρόπο το ανθρώπινο σώμα αλλά με υπερφυσικό έτσι ώστε ο ίδιος ο Χριστός να έχει σώμα όμοιο με τον άνθρωπο, ανόθευτο όμως από την ανθρώπινη αμαρτία. Αυτή είναι μια διαφορά του Χριστού με τον άνθρωπο που όμως δεν εισέρχεται στην ουσία της ανθρώπινης ύπαρξης καθώς η αμαρτία είναι επίκτητο χαρακτηριστικό του ανθρώπου. Ο συνδυασμός αυτός της θεότητας και της ανθρωπότητας, του φυσικού και του υπερφυσικού, είναι αυτό που εγγυάται τη σωτηρία του ανθρώπου.

9. Για να λυθεί η φθορά του θανάτου έπρεπε ο ίδιος ο Θεός να καταλύσει το θάνατο. Από την άλλη μεριά όμως ο Θεός ως άσαρκος, ασώματος και αθάνατος

δεν ήταν δυνατό να πεθάνει. Η λύση δόθηκε με την πρόσληψη του ανθρωπίνου σώματος, το οποίο δίνει τη δυνατότητα στο Θεό να πεθάνει ως άνθρωπος κατά σάρκα και να σώσει τον άνθρωπο από τη φθορά. Αυτό γίνεται επειδή το θνητό σώμα που προσλαμβάνει ο Θεός Λόγος πεθαίνει, «ὁ ἐνοικῶν» όμως Λόγος, δηλαδή η θεότητα το οδηγεί στην αφθαρσία με την Ανάσταση. Έτσι με αυτόν τον τρόπο και το δικό μας όμοιο σώμα γεύεται το θάνατο, τελικά όμως η φθορά καταλύεται αφθαρτοποιώντας το ανθρώπινο γένος.

Με όσα αναφέρει ο Μέγας Αθανάσιος στο έργο του αλλά κυρίως ο οίκος της Δ΄ Στάσης των Χαιρετισμών κατανοούμε γιατί η Εκκλησία τιμά τόσο πολύ την Παναγία και τη προσφωνεί με τόσα σπάνια και μοναδικά επίθετα, επειδή αυτή η γυναίκα λόγω της καθαρότητας και της αγιοσύνης της γέννησε το Θεό ως άνθρωπο. Αν η Παναγία η οποία είναι το πλήρωμα του χρόνου ζούσε σε προγενέστερη ή μεταγενέστερη εποχή εκείνη την εποχή θα γεννιόταν ο Χριστός. Άρα χωρίς Παναγία δεν υπάρχει σωτηρία, γι’ αυτό την τιμούμε, την υμνούμε και τη δοξάζουμε μέσα στην Εκκλησία για τί είναι ο άνθρωπος που άνοιξε το δρόμο για τη Βασιλεία των ουρανών.